

دولت قبل دیگر فحش نیست

میراث اقتصادی دولت سیزدهم برای پزشکین چیست؟

ادامه از صفحه ۱

براساس داده‌های بانک مرکزی ایران، عملکرد تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۱۴۰۲ با احتساب نفت و بدون احتساب نفت به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ به ترتیب ۴٫۵ و ۳٫۶ درصد افزایش همراه بوده است. این آمارها نشان می‌دهد متوسط رشد اقتصادی عملکرد دولت روحانی در دوره ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ رشدی حول وحوش ۱٫۱ درصد بوده است. این درحالی است که متوسط رشد اقتصادی سه سال اخیر ۴٫۳ درصد است. اما مقایسه نرخ رشد اقتصادی ایران با داده‌های صندوق بین‌المللی پول نیز نشان می‌دهد؛ رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۲۳ با ۴٫۷ درصد از جمله رشد‌های اقتصادی بالای جهان بوده است. براساس این داده‌ها؛ رشد اقتصادی ۴٫۷ درصدی، کشورمان را در بین ۱۵۴ کشور در رتبه ۳۳ جهان و بالاتر از ترکیه، عربستان سعودی، مصر، روسیه، اردن، جمهوری آذربایجان، پاکستان و عراق قرار داده است. لازم به ذکر است رشد اقتصادی سال‌های اخیر صرفاً وابسته به صادرات نفت نبوده؛ چراکه براساس داده‌های مرکز آمار ایران، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت در طول سال‌های دولت سیزدهم (۱۴۰۰-۱۴۰۲) به طور متوسط برابر ۴٫۴ درصد بوده است. همچنین طی سه سال دولت سیزدهم، بخش صنایع و معادن رشد متوسط ۶٫۹ درصدی و بخش خدمات رشد ۵٫۴ درصدی را تجربه کرده است.

۱۳ فصل رشد مثبت سرمایه‌گذاری

اهمیت سرمایه‌گذاری در فرآیند رشد و توسعه اقتصادی در اکثر نظریات رشد و توسعه مورد تأکید قرار گرفته است. سرمایه‌گذاری شرط لازم برای دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی است و عملکرد نامناسب در حوزه سرمایه‌گذاری، سقف رشد اقتصادی سال‌های آتی را به شدت محدود می‌کند. نگاهی به آمارهای منتشرشده انزوی مرکز آمار ایران نشان می‌دهد نرخ تشکیل سرمایه (سرمایه‌گذاری) که در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ حتی به منفی ۲۵ درصد نیز نزدیک شده بود، در ۱۳ فصل اخیر روندی مثبت را تجربه کرده است. افزایش فروش نفت، بهبود تخصیص بودجه‌های عمرانی، افزایش نسبی ساخت‌وساز در بخش مسکن و افزایش واردات اقلام سرمایه‌ای از دلایل این موضوع بوده است.

نرخ بیکاری کمترین نرخ ۱۹ سال اخیر

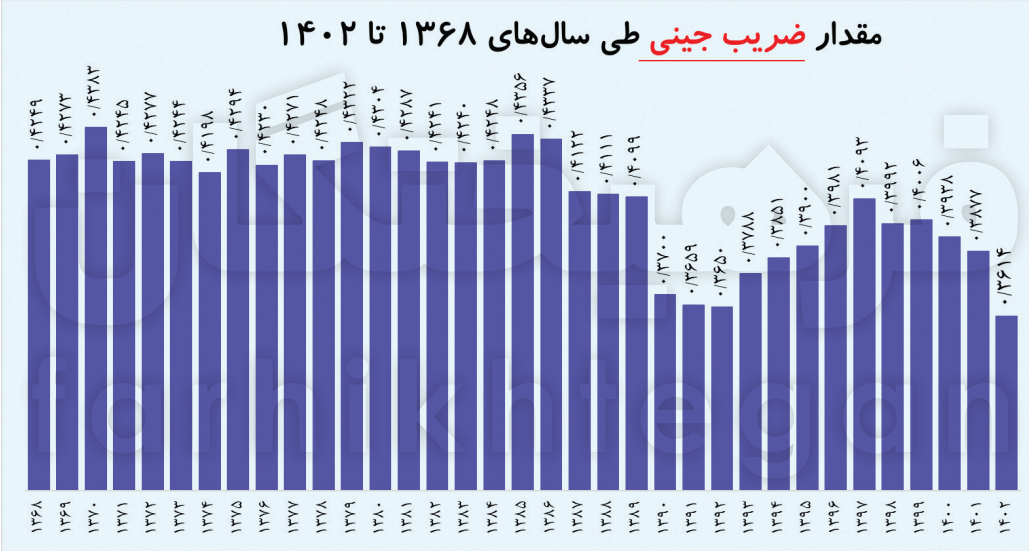
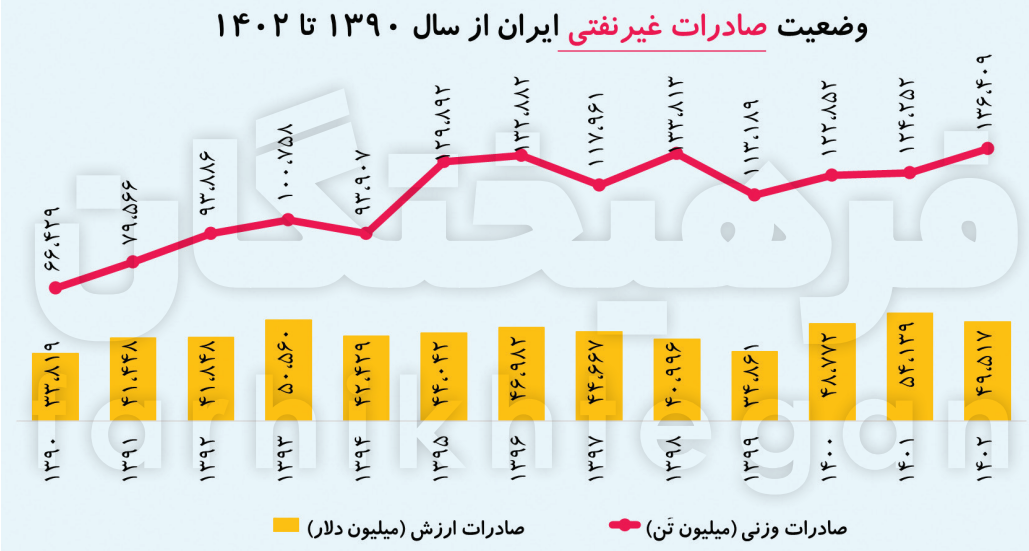
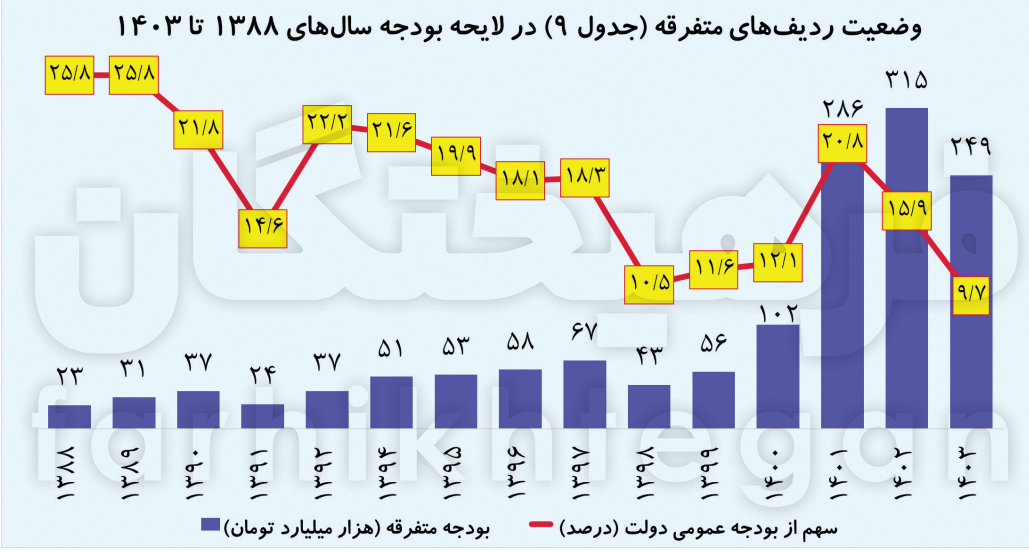
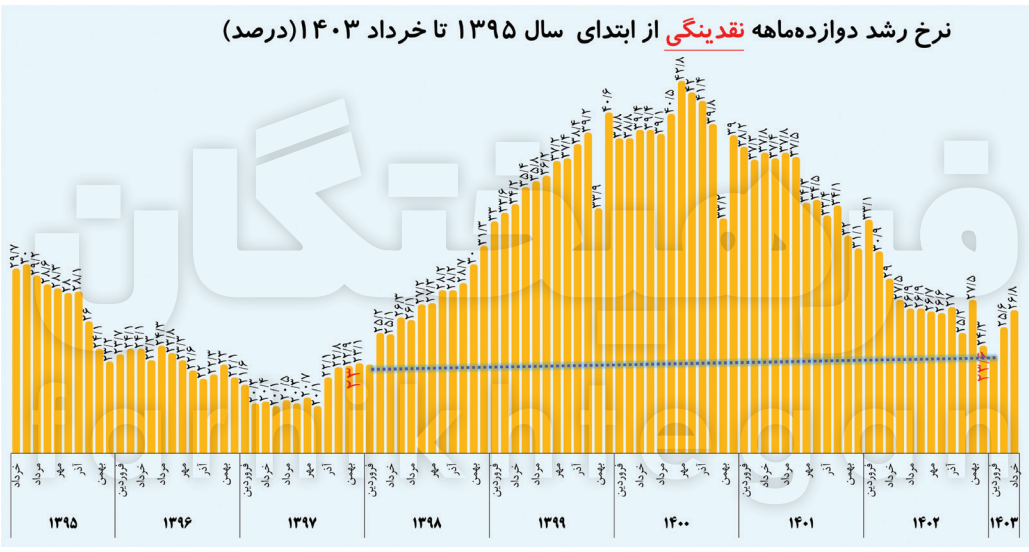
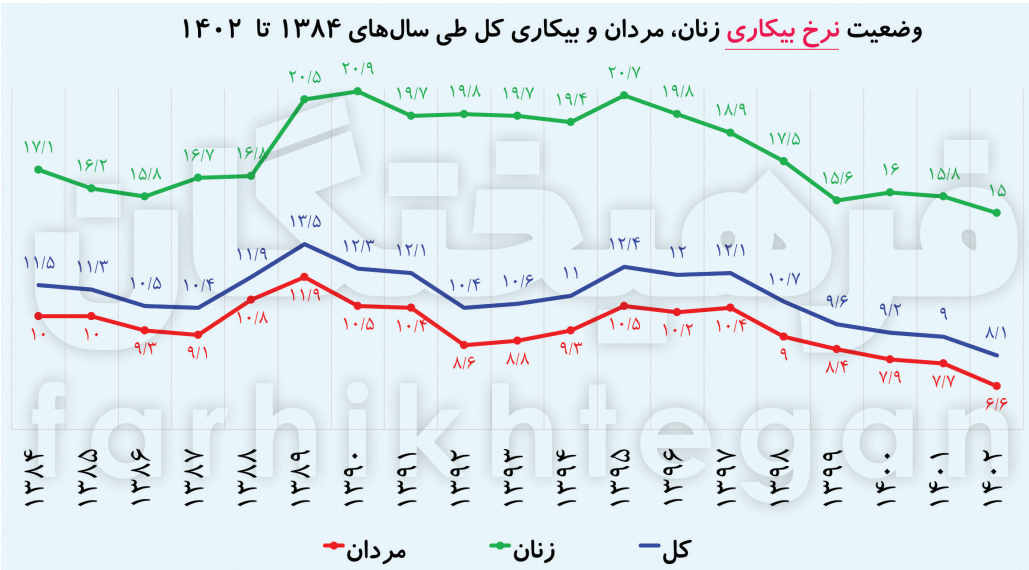
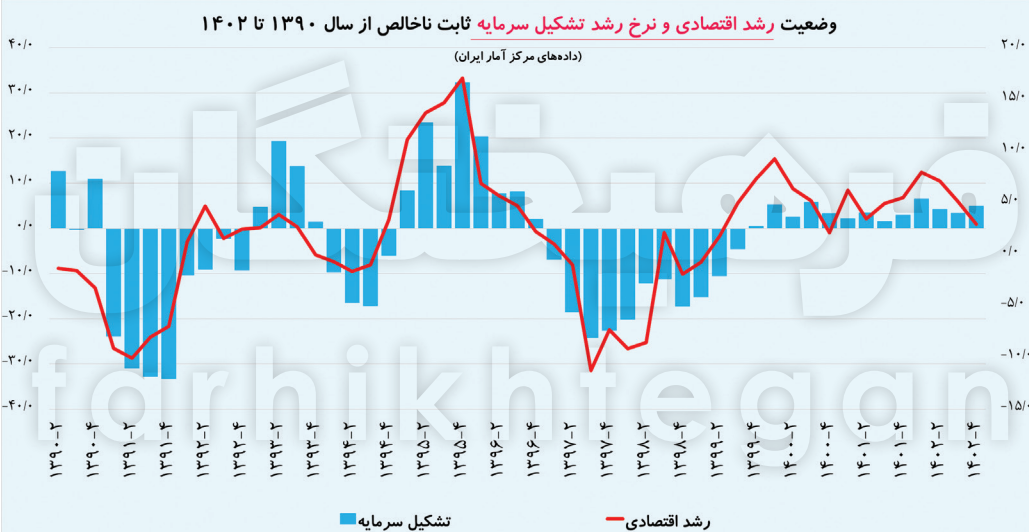
کاهش بیکاری به عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی ارزیابی اقتصاد کشورها همواره کانون توجه اقتصاددانان و سیاستمداران کشورها بوده است. در دهه‌های اخیر و با گسترش رویکرد نهادگرایی جدید، حکمرانی خوب و اجزای آن به عنوان یکی از عوامل مهم اثرگذار بر استراتژی توسعه کشورها و کنترل بیکاری مورد توجه قرار گرفته است. براساس داده‌های مرکز آمار ایران نرخ بیکاری کشور در سال ۱۴۰۲ به حدود ۸٫۱ درصد رسیده که کمترین مقدار در ۱۹ سال اخیر یعنی از سال ۱۳۸۴ تاکنون است. همچنین نرخ بیکاری مردان طی سال گذشته به ۶٫۶ درصد و نرخ بیکاری زنان به ۱۵ درصد رسیده که هر دو، کمترین مقدار نرخ بیکاری زنان و مردان از سال ۱۳۸۴ تاکنون است. نکته حائز اهمیت اینکه طی سال ۱۴۰۲ مشارکت اقتصادی نیز به ۴۱٫۳ درصد رسیده که بالاترین مقدار از سال ۱۳۹۹ (دوره کووید-۱۹) در کشور است. به عبارتی کاهش نرخ بیکاری طی سال ۱۴۰۲ به همراه افزایش نرخ مشارکت نیروی کار نشان می‌دهد این کاهش صرفاً ناشی از خروج افراد دلسرد از بازار کار (تبدیل افراد در جست‌وجوی کار به جمعیت غیرفعال) نبوده است.

بهبود قابل توجه شاخص‌های کسب‌وکار

ازجمله اقدامات مهم دولت سیزدهم تلاش برای بهبود وضعیت شاخص کسب‌وکار و تسهیل فضای تولید بوده است. تسهیل صدور مجوزها در بخش‌های مختلف اعم از حوزه‌های ساخت، داروخانه‌ها، مشاغل خانگی و کاهش بروکراسی اداری در صدور مجوزهای کسب‌وکار ازجمله اقدامات مهم دولت در حوزه شاخص سهولت کسب‌وکار بوده است. آمارهای اتاق بازرگانی ایران از شاخص محیط کسب‌وکار نیز نشان می‌دهد رقم کل این شاخص تا پایان سال ۱۴۰۲ به ۵۸٫۸ (بالاترین نمره عدد ۱۰) رسیده که جزء پایین‌ترین‌ها در سال‌های اخیر است. لازم به ذکر است این مقدار در سال ۱۳۹۷ حتی عدد ۶٫۵۰ را نیز به ثبت رسانده بود.

ترانزیت خارجی رکورددار ۲۰ سال اخیر

بخش ترانزیت خارجی ازجمله بخش‌هایی است که آثار مثبت دیپلماسی اقتصادی دولت سیزدهم در آن قابل لمس است. درحالی‌که پس از سال ۱۴۰۱ پروژه انزوی اقتصادی و اجتماعی ایران کلید زده شد اما دولت سیزدهم در سال ۱۴۰۲ توانست رکورد ۲۰ساله ترانزیت خارجی را بشکند. طبق آمارهای مرکز آمار ایران، طی سال گذشته ترانزیت خارجی ایران با عبور از ۱۷٫۸ میلیون تن، رشد ۳۸ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۱ را تجربه کرد. هرچند این آمار با ظرفیت‌های واقعی کشورمان فاصله زیادی دارد اما با توجه به الفتای حسن نامنی نسبت به ایران و پیگیری پروژه نام‌سازی کشورمان از سوی دشمنان به ویژه در سال ۱۴۰۱، این رکورد شکنی حائز اهمیت است.

از اهداف اصلی سیاست‌گذاری‌های دولت در هر نظام اقتصادی بهبود توزیع درآمد است. توزیع نابرابر درآمد و ثروت در جامعه سبب بروز مشکلات بسیاری در حوزه‌های اقتصادی اجتماعی سیاسی کشور خواهد شد. سیاست‌های مالی دولت قطعاً می‌تواند در کاهش نابرابری و توزیع مجدد درآمد موثر باشد. دولت می‌تواند به نحوی توزیع مجدد درآمد‌ها را تنظیم کند که باعث افزایش درآمد فقرا و تعدیل درآمد ثروتمندان شود، یعنی فاصله طبقاتی درآمد بین گروه‌های مختلف جامعه کاهش یابد. این سیاست‌ها می‌تواند از طریق اعمال مالیات‌ها یا برقراری مخارج انتقالی دولت مثل سوبسیدها، کمک‌های بلاعوض یا افزایش تسهیلات مالی برای افراد کم‌درآمد باشد. آخرین گزارش بانک جهانی از وضعیت فقر در ایران نشان می‌دهد نرخ فقر براساس معیارهای ۳٫۶۵ دلار و ۶٫۸۵ دلار در روز، طی سه سال اخیر کاهش یافته است. براساس این آمارها، نرخ فقر از ۲۱٫۶ درصد در سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ به ۲۹٫۱ درصد در سال ۲۰۲۳ رسیده بود. درخصوص نحوه توزیع درآمد بین دهک‌های مختلف نیز عموماً از شاخص ضریب جینی استفاده می‌شود. ضریب جینی عددی بین صفر تا یک است. اگر ضریب جینی برابر با صفر باشد، به این معناست که توزیع درآمد یا ثروت کاملاً مساوی است (همه افراد درآمد یا ثروت یکسانی دارند). در صورتی که ضریب جینی به یک نزدیک‌تر باشد، نشانگر نابرابری بیشتر است. براساس آمارهای مرکز آمار ایران، روند ضریب جینی ۰.۳۸۷۷ رسیده، عددی که تا سال ۹۹ به ۰.۴۰۶ رسیده بوده، در روزهای اخیر بانک مرکزی در گزارش اولیه خود این مقدار برای سال ۱۴۰۲ حدود ۰.۳۶۱۴ ذکر کرده که اگر مرکز آمار ایران نیز اقدام نزدیک به این عدد را برآورد کند، این مقدار کمترین عدد ضریب جینی در چند دهه اخیر خواهد بود.

بهبود انضباط مالی دولت

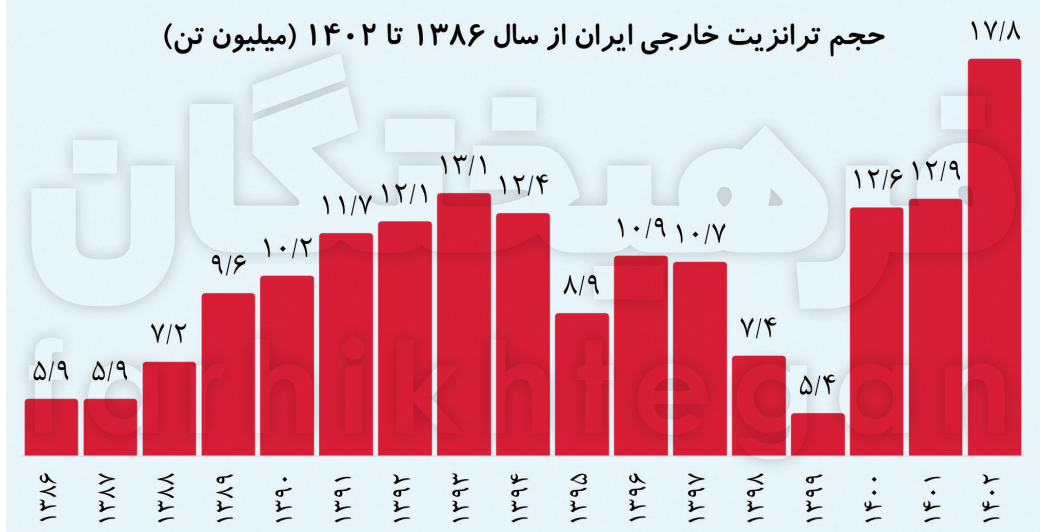
یکی از شاخص‌های اولیه نشان‌دهنده تازاری بودجه، کسری تراز عملیاتی است. این شاخص به معنای تفاوت درآمد‌های جاری با هزینه‌های جاری است. به عبارتی کسری تراز عملیاتی نشان می‌دهد بدون در نظر گرفتن فروش اوراق به علاوه درآمد‌های نفتی، درآمد‌های پایدار دولت (اعم از درآمد مالیاتی و سایر درآمد) چقدر می‌تواند هزینه‌های جاری دولت (اعم از حقوق و دستمزد و...) را پوشش دهد. براساس متن لایحه بودجه ۱۴۰۳، رقم کسری تراز عملیاتی این لایحه نزدیک به ۳۰۸ همت بود که این مقدار کاهش ۳۷۳ درصدی نسبت به کسری تراز عملیاتی سال ۱۴۰۲ دارد. همچنین نسبت کسری تراز عملیاتی به بودجه جاری ۱۴۰۳ حدود ۱۷ درصد است که کمترین مقدار از سال ۱۳۹۶ تاکنون بوده است. لازم به ذکر است این نسبت در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ بیش از ۵۰ درصد بود و در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ حول وحوش ۳۰ درصد بوده است.

بهبود شفافیت در بودجه

در بودجه‌های سالانه اعتبارات هزینه‌ای دولت برحسب دستگاه‌های اجرایی و دستگاه‌های وابسته به آنها پیش‌بینی و تصویب می‌شود. بدین ترتیب از تلفیق دستگاه‌ها اعتبار مفهومی به نام ردیف - دستگاه خلق می‌شود. ردیف - دستگاه اعتباراتی است که برای امور مشخصی (برنامه‌ها) و تحت قالب‌های معینی (فصول هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) به دستگاه مشخصی پرداخت می‌شود. اما اگر دستگاه اجرایی مشخص نباشد و اعتبار تحت طبقه‌بندی فصل - برنامه قرار نگیرد، این اعتبارات در قالب ردیف‌های متفرقه پیش‌بینی و تصویب می‌شود. این ردیف‌ها اولاً موقتی و ثانیاً براساس نیازهای خاصی تعریف می‌شود و براین اساس این ردیف‌ها دائمی نیستند. از ویژگی‌های ردیف‌های موقتی این است که آنها با توجه به مختصات که برایشان تعریف شده، حداکثر باید معادل ۵ درصد از بودجه عمومی را به خود اختصاص دهند، این درحالی است که در ایران حجم بودجه متفرقه بعضاً در دولت نهم و دهم حتی به ۲۶ درصد نیز در برخی سال‌ها رسیده بود. این میزان در دولت سیزدهم به کمترین مقدار خود یعنی ۹٫۷ درصد در قانون بودجه ۱۴۰۳ رسیده است. لازم به ذکر است سهم بالای بودجه متفرقه در تعارض با اصول بودجه‌بندی نظیر شفافیت و پاسخگویی است و کاهش آن، به معنی بهبود شفافیت است.

بالاترین رشد وزنی صادرات غیرنفتی

عملکرد دولت سیزدهم در حوزه تجارت خارجی، هم در زمینه صادرات غیرنفتی، هم صادرات نفت و هم مدیریت واردات، نشانگر تحول ملموس نسبت به سال‌های پایانی دولت دوازدهم است. براساس داده‌های مرکز آمار ایران، گرچه ارزش طی سال ۱۴۰۲ به ۴۹٫۵ میلیارد دلار رسیده و کمتر از مقدار سال ۱۴۰۱ است، با این حال طی سال گذشته ارزش وزنی صادرات غیرنفتی به بیش از ۱۳۶ میلیون تن رسید که این مقدار بالاترین میزان ارزش وزنی صادرات کشور است. عددی که حتی در سال‌های پرجمع نیز تکرار نشد. در خصوص مدیریت واردات نیز در دولت سیزدهم علی‌رغم افزایش واردات (ناشی از بهبود صادرات نفتی و غیرنفتی، ترکیب واردات و گونه‌های مدیریت شد که عمدتاً واردات کالاهای واسطه‌ای، مواد اولیه و کالاهای سرمایه‌ای که مورد نیاز و محرک تولید هستند صورت گیرد و واردات اقلام مصرفی سهم کمتر و کاهشنده‌ای در مجموع واردات داشته باشند.

پنجشنبه ۴ مرداد ۱۴۰۳
شماره ۴۹۱
FARHIKHTEGANDAILY.COM
FARHIKHTEGANONLINE

مدیر مسئول:
محمد امین ایمانچانی
قائم مقام مدیر مسئول:
مسعود فروغی
سردبیر:
محمد زعیب زاده
تلفن و فکس:
۰۲۱) ۶۲۹۹۹۴۹۵

کد پستی:
۱۱۳۵۳۳۱۱۶
چاپ:
چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی
نشانی:
خیابان حافظ، پایین‌ترین ت